

AKÜPUNTÜR NE DEĞİLDİR

ARTHUR S. FREESE

Aküpuntür gerçekten etkili bir iyileştirme şekli midir? Şimdi birçok doktorlar bu soruya cevap arıyorlar. Geçen sene içinde bu eski sanat yeniden gözden geçirilerek eşsiz bir iyileştirme gibi uygulandı. Fakat bugün bazı uzman raporlarından anlıyoruz ki aküpuntür hem tehlikeli, hem de hastaların şaşılacak kadar az bir kısmında başarı sağlayan bir metottur.

Aküpuntür her çeşit hastalığı iyileştirebilecek eşsiz bir metot değildir. Bazı hastalarda ağrıyı durdurabilir, fakat diğer birçok hastalarda ağrıyı durduramadığı kesin olarak ispatlanmıştır. Ağrıyı durdurabildiği doğrudur, fakat hap şeklinde şeker (placebo) yutturulan ve bu hapların ağrıyı keseceğine inandırılan hastalarda da ağrı durabiliyor, yine inançları kuvvedli olanlarda dinsel yolla bazı hastahklar iyileştirilebiliyor. Çinli'ler bile aküpuntür'ü her hastalığı iyileştirmek için kullanmıyorlar; yine Çinliler bütün hastalarını aküpuntür anestezi altında ameliyat etmiyorlar. Gerçekte Çin'de aküpuntür anestezi'si ancak buna hazırlanmış hastalarda kullanılmaktadır. Çin'de yolda geçirdiğiniz bir kaza veya çok ivedili bir hastalık sebebi ile ameliyat salonuna alındığınızda size aküpuntür değil herhangi bir batı hastahanesinde olduğu gibi spinal anestezi (omurilik etrafına ilaç enjekte ederek ağrı duyumunu kaldırma) uygulanacaktır.

Aküpuntür'ün geçmişine bir göz atalım. İlk defa ne zaman kullanıldığı tartışmalı olmakla beraber 5.000 sene kadar önce başladığı söylenmektedir. Efsaneye göre bir savaşta bir Çinli askerinin biryerine ok saplanmış ve asker vücudunun oktan uzak bir yerinde uyuşma hissetmiştir. Bir diğer efsaneye göre bir Çin'li impara-

tor, okla yaralanmış askerlerinin çeşitli hastalıklardan kurtulduğunu farketmiştir. Nasıl başladığı kesinlikle belli olmamakla beraber ilk aküpuntür (Latince'de: acus = iğne) bütün ilkel tıp metotları gibi felsefe, büyü, gizemcilik (tasavvuf) ve fikir aşılama yolu ile iyileştirmenin bir karışımı idi; çünkü o zamanlar hastalıkların sebepleri ve hatta insan vücudu hakkında hemen hiçbirşey bilinmiyordu. Aküpuntür'ülerin dilinde yin ve yang birbirine karşıt iki güce karşılıktır; Yin karanlık, negatif ve soğuk, Yang ise aydınlık, pozitif ve sıcak bir kuvvettir. Eski ve yeni aküpuntür'üler bir seks uzmanı gibi davranarak yin'in kadınlara, yang'ın erkeklere karşılık olduğuna inanırlar.

Bu teoriye göre hastalık bu iki elemannın dengesizliğinden doğar. Tanı nabız yoklayarak yapılırdı, bugün de öyledir; aküpuntürün üç uygulama şekli vardır: her türlü hastalık için (aşırı aküpuntür'üler hemen her hastalığı iyileştirebileceklerini söylerler), ağrıyı dindirmek için ve ameliyat'larda ağrı duyumunu yokedicisi (anestetik) olarak. ABD'de aküpuntür modası birden patlak verdiyse de bu ülkede bir yangı (iltihap) için penicillin yerine aküpuntür uygulayacak bir doktor ve bunu kabul edecek bir hasta çıkması beklenemez. Fakat artrit (eklem yangısı) gibi süregelen hastahklar ve ağrılar dünyasında yaşayanlara tıp belli bir ölçüye kadar yardımcı olabilmekte ve bu yüzden hasta ümidini aküpuntür'e bağlamaktadır. Hastanın doktoru bile moda-ya kapılarak bu çok yeni ve sırlarla dolu metodu sağlık verebilir. Fakat aküpuntür sağlam bir bilimsel temele dayanmakta mıdır? Güvenilir bilimsel çalışmalar ne sonuç vermiştir?

Aküpunktür tehlikesiz değildir: öldürebilir ve birçok kişiyi de öldürmüştür. Dr. Edgar Berman bir zamanlar ABD. Başkan yardımcısı Hubert Humphrey'in doktorluğunu yapmış ve şimdi emekli olmuş bir cerrah ve bilimsel araştırmacıdır; kendisi Çin'de bulunduğu sırada apandisit ameliyatında ve tüberküloz'un iyileştirilmesinde aküpunktür kullanıldığını görmüştür: «Her iki hastayı da aküpunktür'le iyileştirmelerini seyrettim ve her iki hastanın da öldüklerini gördüm» demektedir.

ABD.'de kaydedilen bir vakada ise bir kadın kendisi göğsüne aküpunktür iğnesi koymak istemiş, fakat iğne derine gidecek kalbi besleyen damarlardan birini (bir koroner atardamarı) yırtmış ve kadının ölmüştür. Aküpunktür'cülerin kendileri de kabul etmektedirler ki yanlış bir şekilde sokulan iğne bir damar veya sinire rastlamasa bile hastayı öldürebilir veya hastada önemli aksamalara sebep olabilir.

Aküpunktür'ün ölümle sonlanan yanğalara (iltihaplara) sebep olduğu bilinmektedir. New York Sağlık Müdürü Dr. Joseph A. Cimino aküpunktür'ün yangıya sebep olmasından korkmaktadır; çünkü aküpunktür'lerin iğnelerini pek ender kaynattıkları, kaynatsalar bile yeteri kadar kaynatmadıkları bilinmektedir ve bazı hastalarda aküpunktür'den sonra iğne yerlerinde abseler belirmediği görülmüştür. Bir diğer büyük tehlike de şudur: bir hastaya batırıldığı zaman orada hepatit virüs'üne bulaşan aküpunktür iğneleri diğer bir hastaya bu hepatit virüs'lerini geçirebilir. (Hepatit (karaciğer yangısı) virüsü tamamen sağlam görünüşlü insanların kanında ve dokularında var olabildiğinden bir insana batırılan iğne yeterince kaynatılmadan — en az 20 dakika — bir diğer insana batırılırsa hepatit virüs'ünü ona iletebilir.) Bugün ABD.'de hemen bütün doktorlar ve dış doktorları yeterince kaynatmanın bile virüs'ü tamamen yok ettiğine emin olamamakta ve bu yüzden kullanıldıktan sonra hemen atılan cinsden iğneler (disposable needles) kullanılmaktadırlar; bu gibi iğneler bir kere kullanıldıktan sonra derhal atılırlar.

Hastalıkların iyileştirilmesi için aküpunktür kullanılmasına ABD. tıp adamlarının aklı yatmamaktadır; çünkü eleman'lar, enerji akımı, meridyen'ler ve kanallar gibi aküpunktür kavramları Batı bil-

limince anlaşılabilir şeylerdir, bunların varlığına dair hiçbir bilimsel kanıt yoktur. Batı'da eğitilmiş Çinli doktorlar bile aküpunktür'e güvensizlikle bakmaktadırlar; bunun sebebi aküpunktür'ün çoğu kez etkisiz olduğunun anlaşılmasıdır; Mao-Tse-Tung'un kendisi üzerinde de aküpunktür başarılı olamamıştır. Ülkenin en iyi aküpunktür'cülerini emrinde iken Mao'nun artrit yüzünden sakatlandığı ve bazen yürüyemeyecek duruma geldiği bildirilmiştir. Şurası açıkça bellidir ki 1958'de «Büyük İleri Sıçrama» hareketi sırasında aküpunktür'ü modern tıpla birleşmeğe zorlayan Mao'nun kendisi aküpunktür'den hiçbir yarar görmemiştir. Aküpunktür'ün fazla kullanılmaya başlaması Çin politikası sahnesi, Mao ve Çin millî gururu ile çok yakından ilgili. Fakat bu konudaki gerçekler nelerdir? Daha geçenlerde The New York Times Gazetesinde aküpunktür'ün son 15 sene de Sovyetler Birliği'nde mide ülseri, astım, kabızlık ve tansiyon yüksekliği gibi hastalıklarda nasıl kullanıldığı anlatılıyordu. Uygulama 37 şehire dağılmış 10.000 hasta üzerinde yapılmış ve bu hastaların 32.7 % si «iyileşmişti.» Diğer bazı çalışmalarda hastaların 50 % den fazlasında biraz iyileşme olduğu bildirildi. Bu rakamlar herhangi bir ağrının telkin yolu ile yatıştırılması sırasında elde edilen rakamların tıpatıp aynısıdır.

Aküpunktür'ün çeşitli hastalıklarda kullanılması gitgide artmaktadır. Frank Leahl lösemi'ye karşı kaybetmekte olduğu savaşta aküpunktür'ü denedi. Kamboç Başbakanı Lon Nol geçirdiği felçten kalan belirtileri aküpunktür'le geçirmek istediye de başarı elde edemedi. Vali George Wallace'a aküpunktür uygulayan Çinli doktor valinin tekrar yürüyebileceğini bildirdi, ama vali yürüyemedi. Buna rağmen Çinli doktor bir miktar başarı kazandığını ileri sürmekte ve «Belki en önemli olan valinin us durumunun düzelmesidir» demektedir.

Dr. Berman 40 yaşlarında iken Peking'de ABD. Deniz Kuvvetleri Hastahanesi şefi idi ve aküpunktür'ü arada bir Çin'li ustadan özel dersler alarak öğrenmişti. Çinli ustanın hanımı kocasının öğrettiklerine karşılık Dr. Berman'dan şunu istedi: kendi veya ailesi hastalanırsa Dr. Berman onları Batı tıbbına göre iyileştirecekti. Ustanın hanımı aylık başağrıları

için kocasının iğnelerini değil, Dr. Berman'ın aspirin'lerini kullanıyordu. Dr. Berman 30 yıldır devam eden ve ustasının başarılı saydığı bir aküpunktürü hatırlıyor: günde en az sekiz pipo dolusu afyon içmekte olan bir afyonkeş aküpunktür olduğu günler altı pipodan fazla afyon içmiyordu!

1973 Haziran'ında Los Angeles'de yapılan eklem hastalıkları ile ilgili bir bilimsel kongrede (American Rheumatism section of the Arthritis Foundation'ın yıllık Bilimsel Toplantısı) römatooid artrit denen bir çeşit romatizma'da aküpunktür kullanılması üzerine iki çalışma sunuldu. Bu çalışmaların birinde Kanada'lı araştırmacılar aküpunktür'ün kortizon'dan biraz daha uzun bir süre için ağrıyı azalttığını, fakat buna karşı kortizon yangıyı azalttığı halde aküpunktür'ün arttırdığını bildirdiler. Kısacası aküpunktür ağrıyı azaltmış, fakat hastalık daha beter bir şekil almış, ilerlemişti. California Üniversite'si araştırmacıları ise aküpunktür iğnelerinin ağrıyı azaltır gibi gözüktüğünü fakat asıl romatizma hastalığını geçirmediğini, iyileştirmediğini bulmuşlardı. Ne varki aküpunktür yapar gibi gözükmek de (iğneleri yanlış noktalara yüzeysel olarak koymak ve iğneleri içerde çevirmemek) ağrının azalmasına sebep oldu. California'lı ekibin vardığı sonuç şu olmuştu: «... ağrının azalmasında hastanın telkin altında kalmasının kısmen de olsa bir rolü olmaktadır.»

Aküpunktür'den yardım umanlar aslında onun ağrıları azaltmasını veya geçirmesini beklerler. Gerçekte ise aküpunktür yaptırmış objektif gözlemciler iğnelerin epeyce canlarını yaktığını belirtiyorlar. Birçoklarına göre iğnelerin ağrıyı durdurması için ağrıya sebep olmaları gerekmektedir: hardal lâpası koyunca da böyle olur ve karşı irkiltme, irkiltme ağrısı- nı hafifletir.

Bütün bu gerçeklere rağmen aküpunktür'ünden daha çok kimse çok fazla para kazanacaktır. Newsweek mecmuasının geçenlerde bildirdiğine göre Kuzey Amerika Aküpunktür Koleji'ni mektupla aküpunktür öğretme kurslarına başlamıştır. Bir Avustralya'lı ile bir Hong Kong'lu aküpunktür'ünün Kanada'nın Vancouver şehrinde başlattıkları bu kursun ücreti 1650 dolar'dır. Bu paranın içinde bir ay Hong Kong'da kalıp pratik yapmak da

var. Kursa şimdiden 200 öğrenci yazılmış olup bunlardan 30'u Amerikan doktorlarıdır.

Saygıdeğer, bilgili bir doktorun sonradan anlattığına göre dünyanın dört köşesinden gelmiş aküpunktür'lerin toplantısı modern bir tıp derneğinin havasından çok eski dinsel toplantıların havasını taşıyordu.

Dünyanın sayılı aküpunktür araştırmacılarından Dr. Ronald L. Catz, Los Angeles'deki California Üniversite'sinde Anesteziyoloji Profesörü, şöyle demektedir: Şurası mutlak ki aküpunktür her hastalığı iyileştirici bir metot değildir, şunu da söyleyeyim ki Çinliler bile ona bu gözle bakmıyorlar, New York'da Mt. Sinai Tıp Fakültesi nöroloji profesörü Dr. Sidney Diamond kendisini görmeye gelen bir Çin kadın-doğum uzmanının da bu fikirde olduğunu belirtmiştir, Çin'de hiçbir cerrah çok ilerlemiş dölyatağı (rahim) kanserinin ağrısı için aküpunktür'e başvurmaz; batı doktorları gibi ilaç kullanır.

Eastern Medical Center (Doğu Tıp Merkezi)'dan bir profesör altı hasta üzerinde aküpunktürü Menière hastalığından (bir çeşit tekrarlayan başdönmesi, sağır-lık ve kulak çınlaması) belkemiği fitkına kadar birçok hastalık üzerinde denemiş, hiçbirinde en küçük bir iyileşme elde edememiştir. Bir diğer doktor, New York Mt. Sinai Tıp Fakültesi'nden İç Hastalıkları profesörü Dr. John Bookman bir düzine hastanın sinüzit'den bursit'e (eklem veya kemik civarı zar keselerinin yangısı) kadar değişen çeşitli hastalıklarda aküpunktür denediklerini bildiriyor. Bunlardan yalnızca bir tanesi boyun artrit'ine bağlı her günlük ağrısının iki aydır hafiflediğini bildirdi. Bu 50 yaşındaki hasta için doktoru şöyle diyor: «Öyle bir hasta idi ki zaten devamlı ağrısı olduğundan çok şüpheliydim.»

Halk önünde yapılan aküpunktür seans'ları da daima başarısızlıkla sonlandı. Ne New York'lu bir anesteziyoloji uzmanı bileğinin ağrısı, ne yine N. Y. lu bir diş hekiminin ağrısı herkesin gözü önünde yapılan aküpunktür'le geçirilebildi. Bir başkası koku duyumunu kaybetmişti, aküpunktür'den hiç bir fayda göremedi.

Aküpunktür üzerinde bilimsel çalışma yapanlar deneyleri bitinceye kadar bu ko-

nu üzerinde konuşmazlar, Böyle bir rehabilitasyon profesörü Marsilya'da akupunktur eğitimi görmüş ve ABD'deki hastahanesinde 1.000'den fazla hastaya akupunktur uygulamıştı. Bu çalışmalarını içtenlikle şöyle özetliyor: «Akupunktur son derece yanlış anlaşılmış ve ona hakettiğinden çok fazla değer verilmiştir. Bu konuda öyle bir toplumsal histeri başlamıştır ki bu bazı doktorları bile içine almaktadır. Akupunktur'le alınan en iyi sonuçlar 50 % üstünde değildir (şeker hapı yutturarak «bu hap ağrını geçirecek» demekle yapılan telkin tedavisinde de bu rakam elde ediliyor). Ayağını acıtması çocuğun yüzüne tokadı basarsanız o artık ayağının acısını unuttur. Bundan başka, akupunktur uzunca bir süre, 2-3 ay kadar verilmelidir ve şurasını unutmamalıdır ki 2-3 ay sonra ağrının geçmesi bu zaman içinde yangının yatışmasına da bağlı olabilir. Yine bu profesör «akupunktur'den en çok yarar görenlerin telkinle en çok etkilenen cinsden kimseler olduklarını» bulmuştur. Columbia Üniversite'si psikiyatri profesörü Dr Herbert Spiegel ve Dr. Katz akupunktur'den ancak hipnotize edilebilen hastaların fayda gördüklerini gösterdiler. Gerek hastalıklardan doğan ağrının, gerekse ameliyat ağrılarının akupunktur'le kontrolü ile hipnoz arasında büyük bir benzerlik vardır.

Gerçekte akupunktur anestezi'sinin başarılı olmadığını tekrar tekrar görmüştür. Daha bu sene Cenova Üniversitesi Anesteziyoloji Enstitüsü direktörü Prof. Marcel Gemperle ve 3 arkadaşı Çin'de akupunktur üzerinde yaptıkları incelemeleri anlatırlarken akupunktur anestezi'sinin hiçbir vak'ada ağrıyı tamamen önleyemediğini belirtmişler ve Shanghai hastahanesinde 48 yaşında bir adamın akupunktur anestezi'si ile ameliyat edilmekte iken devamlı olarak «hareket etmeye, öksürmeye ve haykırmaya başladığını» gördüklerini söylemişlerdir. Edinburgh'lu Dr. Tan Capperauld Çin'de yaptığı inceleme gezisi sırasında şunu anlamıştır: Akupunktur anestezi'si uygulamadan önce hastanın akupunktur'ün üstünlükleri üzerinde günlerce eğitilmesi, buna inandırılması gerekmektedir; bundan başka birçok hastalara ameliyattan önce çeşitli ilaçlar (uyutucu barbitürat'lar) da verilmektedir. İvedil ameliyatlar genellikle batıda kullanılan spinal (omurluk) anestezi yolu ile yapılmaktadır ve Capperauld soruyor: anestezi'den sorumlu olan ilaç mı, iğneler mi?

Çinli doktorlar akupunktur anestezi'sinin sorumsuzca her vak'ada kullanılması gerektiğine dikkati çekmekte, kendileri bu hatayı yapmamağa çalışmaktadırlar. Akupunktur anestezi'si birçok vak'ada, meselâ çocuklarda kullanılamaz. Akupunktur anestezi'si ekseri kötü neticeler vermektedir: ağrı hissini her vak'ada tamamen kaldıramıyor ve uzun süren operasyon'larda zaman geçtikçe anestezi'nin etkisi azalıyor.

Çin tıp literatüründe bu konuda çıkan yazılar kesinlikle bilimsel standartlardan yoksundur. Meselâ batı tıbbi ağrı hissini tamamen kaldıramadığı bir anestezi'yi «memnunluk verici» sayamaz. Kendi makalelerinde Çinliler ameliyat sırasında hastanın sadece «hafif ağrılar» hissetmesini başarılı bir anestezi saymakta ve bu gibi vak'aları anestezinin «başarısız» olduğu vak'alar arasında kabul etmemektedirler. Şurası mutlak ki herhangi bir batılı doktor veya hasta, ameliyat sırasında anestezi altında iken ağrı duyulmasını anestezi'nin ve uygulanan tekniğin başarısızlığı olarak niteler.

Birçok tıp adamına göre akupunktur bazı ağrıları azaltmada faydalı olabilirse de henüz deneysel bir tekniktir; Dr. Diamond'a göre şartlar böyle iken akupunktur uygulanan hastadan bunun için para alınmaması gerekir. Belki böyle hareket edilirse bugünkünden çok daha az akupunktur yapılacaktır. Nihayet akupunktur'ün bugün ağrı dindirmek için bilinen metotların herhangi birinden daha iyi olduğunu gösteren hiçbir bilimsel kanıt yoktur.

Şurasını hatırlayınız: «Bu yuttuğum, ağrı kesici haptır» denilerek şeker yutturulan hastaların % 50 kadarından ağrı telkin yolu ile azaltılabilmektedir; telkin öylesine güçlüdür ki ameliyat sonrası ağrısını ve hatta kanser ağrısını geçirebilir. Apaçık gerçek şudur ki ağrı kesici ilaçlar yüzyıldan fazladır bu görevlerini pekâlâ yerine getirmektedir. Bütün eğitilmiş gözlemcilerin kanısı şudur: akupunktur üzerinde son sözün söylenmesine daha yıllar vardır ve bugün için ABD'de akupunktur'ü kabullenen bir hasta birçok bakımdan bir deney kobayı olmayı göze almak zorundadır. Belki de kendinizi iğneletmek için para harcamadan önce iki kere düşünmeniz gerekiyor.